

NORGES HØYESTERETT

Den 5. oktober 2018 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Utgård, Bull og Høgetveit Berg i

HR-2018-1887-U, (sak nr. 18-141512SIV-HRET), sivil sak, anke over kjennelse:

Staten v/Utlendingsnemnda

(advokat Marius Kjelstrup Emberland)

mot

A

B

(advokat Mads Andenæs

v/advokatfullmektig Eirik Bjørge)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder spørsmål om skriftlige innlegg fremsatt i medhold av tvisteloven § 15-8 skal tilbakevises.
- (2) A og B har anført å være statsløse feyli-kurdere og søkte om asyl i Norge 23. desember 2011. UDI avslo søknadene 10. april 2013. A og B påklaget vedtaket, og UNE avslo klagen ved vedtak av 22. januar 2014. A og B fremmet 24. februar 2014 en anmodning om omgjøring av vedtaket om avslag på klagen. UNE fattet beslutning 16. mars 2016 om ikke å omgjøre vedtaket. Vedtaket av 22. januar 2014 og beslutningen av 16. mars 2015 ble angrepet ved søksmål.
- (3) Oslo tingrett avsa 13. februar 2017 dom med slik slutning:
 - "1. Staten v/Utlendingsnemnda frifinnes.
 2. Partene bærer egne sakskostnader."
- (4) A og B anket dommen. Etter tingrettens dom fattet UNE 18. april 2017 ny beslutning – på grunnlag av ny anmodning om omgjøring fra A og B – om ikke å omgjøre vedtaket av 22. januar 2014. Denne beslutningen er også brakt inn i saken for lagmannsretten.
- (5) Ankesaken var opprinnelig berammet til 26. og 27. juni 2018. Den er nå berammet til 23. og 24. mai 2019.
- (6) Den 25. mai 2018 mottok lagmannsretten et skriftlig innlegg med tittel "amicus curiae" fra European Network on Statelessness v/generalsekretær Gábor Gyulai. Innlegget var angitt å

være fremsatt i medhold av tvisteloven § 15-8. Gyulai var opprinnelig tilbudt som vitne av A og B, men ble frafalt etter innlegget var fremsatt. Innholdet i innlegget fra ENS består i rettslig argumentasjon i A og B favør, knyttet til fortolkningen av FNs konvensjon om statsløses stilling av 28. september 1954.

- (7) Staten anførte at innlegget skulle tilbakevises etter tvisteloven § 15-8 annet ledd.
- (8) Borgarting lagmannsrett traff 14. juni 2018 beslutning om at innlegget ikke tilbakevises.
- (9) A og B sendte et nytt prosesskriv 12. juni 2018 med et vedlagt brev av 11. juni 2018 fra FNs høykommissær for flyktningers regionale representasjon i Nord-Europa v/Wilfried Buchhorn. Brevet er adressert til prosessfullmektigene for A og B og inkluderer et vedlegg på 15 sider som inneholder rettslig argumentasjon i deres favør knyttet til fortolkningen av FNs konvensjon om statsløses stilling av 28. september 1954.
- (10) Staten anførte at innlegget skulle tilbakevises etter tvisteloven § 15-8 annet ledd.
- (11) Borgarting lagmannsrett avsa 21. juni 2018 kjennelse med slik slutning:
- "1. Avgjørelsen om å ikke tilbakevise det skriftlige innlegget fra European Network of Statelessness omgjøres ikke.**
 - 2. Det skriftlige innlegget fra FNs høykommissær for flyktninger tilbakevises ikke.**
 - 3. Begjæringen om omberamning av ankeforhandlingen tas til følge."**
- (12) Staten v/Utlendingsnemnda har anket både beslutningen 14. juni 2018 og kjennelsen 21. juni 2018 til Høyesterett. Anken gjelder lovanvendelsen og saksbehandlingen. Staten anfører at lagmannsretten har tolket tvisteloven § 15-8 første ledd feil når det godtas fremleggelse av det som i realiteten er prosederende partsinnlegg om forståelsen av rettsregler. Dersom slike innlegg kan tillates etter § 15-8, anfører staten subsidiært at slik tillatelse må ledsages av en reell mulighet til kontradiksjon overfor innleggenes forfattere. Endelig gjør staten gjeldende at det er en saksbehandlingsfeil når lagmannsretten ikke har behandlet statens anmodninger om at staten må gis anledning til å avhøre innleggsforfatterne som vitner i saken.
- (13) A og B har tatt til motmæle. De gjør gjeldende at § 15-8 ikke setter skranker for innlegg som støtter den ene parts rettslige standpunkter – noe vilkår om nøytralitet til saken oppstiller bestemmelsen ikke. For øvrig oppfyller innleggene vilkårene i § 15-8.
- (14) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at lagmannsrettens beslutning 14. juni 2016 er erstattet av kjennelsen 21. juni 2016, og at det derfor ikke er nødvendig til å ta særskilt stilling til beslutningen. Kjennelsen er avsagt av lagmannsretten som første instans. Anken gjelder lagmannsrettens rettsanvendelse og saksbehandling, og ankeutvalget har full kompetanse, jf. tvisteloven § 30-3 første ledd, jf. § 29-3 første ledd.
- (15) Spørsmålet i saken er om innlegg inngitt av European Network on Statelessness og FNs høykommissær for flyktningers regionale representasjon i Nord-Europa skulle ha vært tilbakevist av lagmannsretten fordi innleggene innholdsmessig går utover rammen for innlegg i henhold til § 15-8. Begge innlegg argumenterer for en bestemt forståelse av FNs konvensjon om statsløses stilling av 28. september 1954. Staten har anført at innleggene i realiteten er prosederende partsinnlegg om forståelsen av rettsregler til fordel for statens motparter i saken og dermed faller utenfor § 15-8.

(16) Anken om rettsanvendelsen gjelder tvisteloven § 15-8, som lyder slik:

"(1) Skriftlig innlegg til å belyse allmenne interesser som en sak reiser, kan gis av foreninger og stiftelser innenfor rammen av deres formål og naturlige virkeområde, eller et offentlig organ innenfor sitt ansvarsområde

(2) Innlegget gis ved prosesskriv. Retten kan ved kjennelse tilbakevise innlegget hvis det i form, omfang eller innhold er dårlig egnet til å belyse allmenne interesser i saken. Blir innlegget ikke tilbakevist, inngår det i avgjørelsesgrunnlaget i saken og oversendes partene."

- (17) Ankeutvalget peker på at foreninger og stiftelser innenfor sitt formål og naturlige virkeområde, og offentlige organer innenfor sitt ansvarsområde, sjelden vil være helt nøytrale til de spørsmål som kommer opp i rettssaker som interesserer dem. Tvert om vil de ofte ha en klar interesse i at domstolen legger til grunn, eller tar avstand fra, en viss generell forståelse av en rettsregel eller av andre forhold. Det vil nettopp være denne interessen som fører til innlegget. Følgelig kan det ikke være et krav at innlegg i medhold av § 15-8 skal være nøytrale.
- (18) En grense ligger i at innlegget må belyse "allmenne interesser" og altså gi uttrykk for synspunkter som har betydning utover den enkelte sak. Dersom innlegget kommenterer anvendelsen av en rettsregel på det konkrete faktum i saken, eller hvordan bevisene i saken bør bedømmes, faller innlegget utenfor rammene for § 15-8. Men i den grad innlegget holder seg på det generelle plan, kan det ikke være avgjørende at det i den aktuelle saken kan ha avgjørende betydning for sakens utfall hvordan man stiller seg til dette generelle spørsmålet.
- (19) Forarbeidene gir støtte til en slik forståelse av § 15-8. I Ot.prp. nr. 51 (2004–2005) side 244 er det uttalt at en adgang til skriftlige innlegg iblant vil kunne tjene som alternativ til partshjelp og dermed bidra til å forenkle den muntlige forhandling. I dette ligger en aksept av at innlegget i praksis kan støtte opp om den ene partens syn i saken. Det heter videre samme sted at innlegget må kunne tilbakevises "særlig hvis det har en form eller omfang som gjør det lite egnet til belysning av allmenne interesser". Heller ikke dette tyder på at et nøytralt innhold er et vilkår, så lenge innlegget belyser allmenne interesser.
- (20) I den grad argumentasjonen fremstår som ensidig, vil naturligvis partene kunne påpeke dette overfor retten. Når det videre heter i proposisjonen, fortsatt på samme sted, at partene må kunne kreve avgiveren av innlegget innkalt som vitne for eventuell utdypning, ligger det i dette en aksept av at heller ikke behovet for en slik utdypning i seg selv innebærer at innlegget må tilbakevises. Det kan riktignok være at avgiveren ikke har vitneplikt etter tvisteloven § 24-1, men i praksis vil nok avgiveren se seg tjent med å stille opp, eventuelt gjennom fjernavhør. Alternativet vil gjerne være at retten ikke legger særlig vekt på innlegget.
- (21) Ankeutvalget forstår på dette grunnlaget ikke uttalelsen i forarbeidene slik at det kan oppstilles som et formelt vilkår for å godta innlegget, at avgiveren stiller opp som vitne. Her må de vanlige vitnereguleringene anses tilstrekkelige, slik lagmannsretten har lagt til grunn.
- (22) I saken her er innlegget fra FNs høykommissær fremsendt gjennom prosessfullmektigen til statens motpart. I praksis er det knapt til å unngå at interesseorganisasjoner og offentlige organer kan ha blitt gjort oppmerksom på saken av den parten som antar at et innlegg fra organisasjonen vil styrke partens sak, og blitt oppfordret til å avgi innlegg. Da bør § 15-8 ikke forstås slik at bestemmelsen stiller seg i veien for full åpenhet om dette.

- (23) Det skal erkjennes at tvisteloven § 15-8 lett kan komme i et spenningsforhold til de regler som tvisteloven ellers har om muntlighet og fremleggelse av bevis for rettssetninger. I spesialmotivene til § 15-8 i Ot.prp. nr. 51 (2004–2005) side 421 er det uttalt at tilbakevisning av innlegg også kan skje dersom innlegget i virkeligheten er en omgåelse av de begrensninger som gjelder for partenes adgang til skriftlige innlegg. Selv om det må være et naturlig utgangspunkt at § 15-8 ikke skal brukes til å omgå tvistelovens øvrige regler, har imidlertid bestemmelsen i seg selv betydning for hva som i denne sammenheng kan regnes som omgåelse. Bestemmelsen, som er en nyskapning i norsk sivilprosess, legger opp til en form for innlegg som ellers ikke ville ha vært mulig. Det kan for eksempel ikke være slik at et innlegg som kommenterer tolkningen av en rettsregel på det generelle plan og i tråd med de allmenne interesser avgiverorganisasjonen representerer, faller utenfor § 15-8 bare fordi et innlegg med samme innhold avgitt av en ekspert på oppdrag fra en av partene i saken ville ha falt inn under bestemmelsen i tvisteloven § 11-3 om at juridiske utredninger foranlediget av saken bare kan legges frem med samtykke fra sakens parter.
- (24) Nøyaktig hvor grensen skal gå for når et innlegg skal tilbakevises, vil også etter de retningslinjer som her er trukket opp i noen grad bero på et skjønn. Retten må i denne forbindelse også kunne legge vekt på praktiske hensyn og partenes behov for å kunne forberede seg på å kommentere innlegget. Ankeutvalget peker i denne forbindelse på avgjørelsen i HR-2017-1917-F. Der ble et innlegg tilbakebevist med den begrunnelsen at det var fremsatt kort tid før ankeforhandlingene skulle begynne, og at opplysningene i innlegget om forvaltningspraksis var av en slik karakter at ankemotpartene selv kunne ha påberopt seg dem under saksforberedelsen, dersom de hadde ønsket det. En ankeinstans bør være varsom med å overprøve slike vurderinger. Det vil uansett være en uskarp grense mellom slike vurderinger og det skjønnet som § 15-8 annet ledd gir anvisning på.
- (25) Ankeutvalget kan på dette grunnlag ikke se at det var feil av lagmannsretten å tillate fremleggelsen av innleggene fra European Network on Statelessness og FNs høykommissær for flyktningers regionale representasjon i Nord-Europa.
- (26) Begge innlegg er inngitt på engelsk uten oversettelse. Ifølge tvisteloven § 15-8 annet ledd skal innlegg inngis som prosesskriv, og etter domstolloven § 136 skal prosesskriv være skrevet på norsk eller ledsages av en oversettelse til norsk. Det kan gjøres unntak når "alle vedkommende" forstår språket. Det innebærer at de skal kunne forstå innlegget uten oversettelse. Ved anvendelsen av tvisteloven § 15-8 vil dette spørsmålet i praksis inngå i den bredere vurderingen etter bestemmelsens annet ledd av om innlegget er dårlig egnet "i form, omfang eller innhold". Språket synes ikke å ha vært et tema i saken her, og ankeutvalget forstår lagmannsrettens kjennelse slik at den innebærer en underforstått godtakelse av at innlegget inngis bare på engelsk.
- (27) Staten har videre anført at lagmannsretten har begått en saksbehandlingsfeil ved ikke å behandle statens subsidiære anmodning om at staten måtte gis anledning til å avhøre innleggsforfatterne som vitner i saken. Lagmannsretten har imidlertid bemerket at staten ikke er avskåret fra å påberope seg forfatteren av skrevet som vitne dersom man mener det er behov for det. I dette ligger at lagmannsretten har vurdert anførselen, men kommet til at det ikke kan stilles som vilkår for å tillate fremleggelse av innlegget at forfatteren avhøres som vitne. Dette er i overensstemmelse med ankeutvalget syn, slik det er redegjort for dette ovenfor.
- (28) Anken må etter dette forkastes.

- (29) Ankemotpartene har krevd seg tilkjent sakskostnader, og ankeutvalget ser ikke grunnlag for å gjøre unntak fra hovedregelen i tvisteloven § 20-2 om at den part som har vunnet, har krav på å få dekket sine sakskostnader. Kostnadskravet er ikke spesifisert. Det kan da ikke tilkjennes mer enn 15 000 kroner med tillegg av merverdiavgift. Anken var bredt og prinsipielt anlagt, og det samme var anketilsvaret. Det tilkjennes 18 750 kroner.
- (30) Avgjørelsen er enstemmig.

S L U T N I N G :

1. Anken forkastes.
2. I sakskostnader for Høyesterett betaler staten v/Utlendingsnemnda 18 750 – attentusensyvhundreogfemti – kroner til A og B innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne kjennelse.

Henrik Bull
(sign.)

Karl Arne Utgård
(sign.)

Borgar Høgetveit Berg
(sign.)

Riktig utskrift: